

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct.
Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia**

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

Quantum vini dedit?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83011](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83011)

enim matri negat, sed nondum tempus suum esse allens, differendum docet, & dilatio non multo maior fuit, quam vt ministri hydrias imple-
rent. Multo aliter viri Pij & docti censuerunt, qui ad Mariæ intercessionem citius factum esse scripserunt.

Falsum etiam est, aliis hoc concessum; quando enim alias aquam in vinum mutauit? aut simile quid aliis ad alienam intercessionem dedit? Hic autem matrem continud exaudiuit, & cum momentum à Patre præscriptum aduenit, vinum dedit, cum omnibus iam conuiui de inopia vini constaret, non fementibus vt imaginatur Caluinus; quis enim sponsi inopiam fremitu & indignatione, non misericordia & silentio verecundiam prosequitur, nisi forte barbarus & scythia, aut his deterior nepos aliquis & Cynicus Caluinaster.

§. 13. Chryostomus auctoritate hic abutitur. Verum illic hunc locum, non accusat Mariam peccatam. Verba eius sunt: Optabat enim vt iam hominum gratiam conciliaret, & ipsa clarior filij gratia efficeretur, & forsasse aliquo humano afficiebatur affectu, quemadmodum & fratres eius cum dixerunt: Ostende te ipsum mundo: cupis eius miraculis sibi famam comparare, idcirco asperius respondit: Quid mihi & tibi mulier: nondum venit hora mea. Nam quod matrem reueretur, testatur Lucas, quod subditus erat parentibus, & hic Euangelista quantam passionem tempore matris curam habuerit. Vbi enim parentes nihil diuina impedirent mysteria, nihil offenderent, aquam & necessarium est filio parere, neque negare sine magno periculo potest. Contra verò cum intempestiue aliquid petunt, & spiritalem sermonem impediunt, illis obtemperare non est tutum. Propterea & hic ita respondet, & alibi rursus. Que est mater mea, & fratres mei aiebat. Siquidem non ad huc debitam de ipso opinionem habebant, sed more matrum, Maria iure omnia filio se precepturam censebat, cum tanquam Dominum colere & reuereri deceret, ideo in hunc modum respondit.

Et paulò post: Alia præterea causa asserri potest, non minus necessaria, ne qua in miraculo suspicio oriretur: ab indigentibus enim; non à matre id querendum erat: Quid tandem? Quoniam qua familiarium precibus impetrantur, quamuis magna, raro tamen eorum predicationibus augentur: indigentium laudes, cum quid impetrant, omni vacant suspensione, nihil ab his simulatur, & multa inde vitia prosunt. Etenim si vel optimus medicus, qui cum multis agrotos visitauerit, neque ab ipsis, neque eorum familiaribus, sed à sua tantum matre laudaretur, suspecta sanè esset: laus illa & molesta, nec presertim quæstiam magnum de eo aliquid vel egregium opinaretur: propterea asperus locutus: Quid mihi, inquit, & tibi mulier? etiam admonens, ne idem amplius tentaret. Cura enim ipsæ mater honor, sed longè magis animarum salus, & commune in multos beneficium, cuius gratia humanam carnem accipit. Non sunt igitur hac liberius ad matrem loquentis, sed diuine dispensationis verba, vt admoneret pro dignitate miracula faciendâ.

Potuit sanè absque peccato, & filio, & sibi gratiam optare; sciebat enim fore, vt beata ab omnibus generationibus diceretur, idq; etiam humano affectu, sed ad Deum relato.

Intempestiue rogare non est peccare, sed à tempore aberrare: alioqui peccaret, si quis gratiam peteret, quæ post horam danda esset, non sciebat nec præciebat momenta m-ter. Itaque nondum hieeam Chryostomus peccati accusat. Nequidem cum ait offendere; impedire ab aliis negociis: hæc enim ab infans sine peccato fieri a solent.

Nec Augustinus Tractat. 8. in Ioan. Mariam accusat; sed rationem reddit, cur sic responderit. Cur er-

go ait Matri filius? quid mihi & tibi est mulier: nondum Mulierem venit hora mea? Dominus noster Iesus Christus, & Deus erat vocat, m-ter & homo. Secundum quod Deus erat, matrem non habebat: ter enim nõ secundum quod homo erat, habebat matrem. Mater ergo erat, secundum carnem, mater humanitatis, mater infirmitatis, quam secundum id quod suscepit propter nos. Miraculum autem quod facturus erat, secundum diuinitatem facturus erat, non secundum infirmitatem faciebat. Item secundum quod Deus erat, non secundum id quod infirmus natus erat. Sed infirmum Dei fortius est hominibus. Miraculum ergo exiebat mater, et ille tanquam non agnoscat viscera humana, operaturus facta diuina, tanquam dicens: Quod de me facit miraculum, non tu genuisti, diuinitatem meam non tu genuisti. Sed quia genuisti infirmitatem meam, tunc te agnoscam, cum ipsa infirmitas pendebit in cruce: hoc est enim, nondum venit hora mea.

Denique Chryostomus dubitando loquitur. Euthymius & Theophylactus ea auctoritate non sunt; qua moneamur, vt contra B. Virginem aliquid pronunciamus.

QVÆSTIO II.

Quantum vini dedit?

§. II. Hoc ex hydriarum magnitudine colligendum est: quarum singulæ metretas binas aut ternas capiebant. Metreta Hebræis est *מֶטְרֵת*, unde *Multerem* Latinum, *cadus*. Epiphanius de mensuris metretæ tribuit duodecim congios. Congius senos sextarios continet. itaque metreta est 72. sextariorum. Sextarius autem duodecim cyathos continebat, metreta igitur cyathos 764. hydria quæ duas metretas continet sextarios 144. cyathos 1528. Hydria trium metretarum sextarios continet 216. cyathos 2592. Si igitur statuas tres hydrias habuisse binas metretas, tres vero ternas, efficiemus metretas 15. hoc est 1080. sextarios, cyathos verò 12961.

Romani sextarium pro ordinaria mensura potus vitis habebant, tot igitur hominibus vinum sufficiebat, quod *CHRISTVS* dedit. Sed hic duo spectanda sunt; Primum vinum Palæstinæ fuisse nobilissimum, & inter vina illius Regionis, Galilæa Palæstinæ um fuisse eximium. Deinde vinum quod *CHRISTVS* sine aqua bibi autem omne vinum aqua miscetur, multò copiosius hoc miscendum erat, merum autem vinum Palæstinæ ad sedandam sitim non bebatur. Ex quo constat insigne fuisse miraculum & illustre, dum in longum tempus paupertati sponsorum prospexit, non modo multitudine, sed etiam generositate vini, quam omnes mirarentur. Nec dubito quin diebus multis vinum hoc expetitur, & conseruatum fuerit.

Nicanor metretæ tribuit 12. choas, de his Plinius, Dioscorides, Agricola de mensuris. Rup. Budæus lib. de ass.

Franciscus Lucas hunc in modum mensuras describit: Si ponas, ait, hydriarum illarum tres, cepisse duas metretas, tres alias cepisse tres metretas, continerint in vniuersum quindecim metretas, id est, mille sexcentas viginti libras, siue 6480. oua communia, quod est nostro modo loquendi, duos vini modios plus minus, constante modo nonaginta sex lotis. Vasorum numerus & capacitas exposita, eo pertinet, vt Quot libra miraculi subsequenti veritas & magnitudo cognoscatur vini. Non enim parum aliquid vini dedit *IESVS*, quod vel oblivione relictum, vel aliunde subuectum credi posset. Verum amplius multò, quam consumi potuisset illo conuiuii nuptiali; etiamsi ab initio conuiuii, ex eo bibitum fuit lenius fuisse, vini copia, miraculi & commendante digni aem, est, & irrefragabilem probante veritatem. Non enim ad abusum

abundant largitus est tantam copiam magister frugalitatis, sed ad gloriam Dei.

Non fuisse amplo & pando officio, ut hauriri ex illis possit, duo conuincunt; Primum quod vasa de se sine operculo immunda erant.

Alterum, quod aqua haurienda à minoribus vasculis, quæ immergenda erat, pollueretur: itaque ἀλλοτρίον est etiam effundere, promere.

Solia fuisse aiant. Quidam suspicantur fuisse vasa in quibus sedentes lauabant, quæ Latini solia appellare solent, quorum sententia si vera est, admodum capacia fuisse necessesse est. Alioqui cum de mensuris non facile conueniant, non potest omnino certa magnitudo cognosci.

Mettretæ Syriacæ maiores erant, ut Agricola docet lib. 1. de mensuris.

Hic Syricas fuisse credibile est, etsi enim Ioannes Græcè loquebatur, tamen Syras non Græcas habebant in Palæstina, & hæc quidem publicè vsurpabantur.

Syrus etiam Metretas vertit; תרין תרין רבעין תרין תרין Theren theren rabechin au chelatha: duo duo quadrantalia aut tria.

Architriclinus arbiter conuiuij. Hydrias aqua repleti voluit, cum ex nihilo creare, vel ex aere vinum facere potuisset, ut ministris, cæterisque constaret, ideo vsque ad summum impleuerunt, & mox hauserunt, & tulerunt Architriclino, ut ille pro officio gustaret ac distribuere, nec dubium est ministros cum præter consuetum officium tantum aquæ haurire iubentur, varios sermones miscuisse, nonnullos etiam risisse; vinum enim deesse sciebant, quasi aquam daturus esset. ideo illos iussit ferre architriclino.

Hoc denique notandum est, cum dicitur aquam vinum factam gustasse architriclinum, non significare iam aquam esse, sed immediatè fuisse, quemadmodum Eucharistia panis dicitur, etsi iam corpus dominicum sit.

Hydrie non erant in vitio. §. 2. Caluinus reprehendit vsum hydriarum: [Porro, inquit, hoc ex superstitione natum erat, ut tot ac tam ampla vasa illic prostarent. Abluendi quidam ritum habebant ex lege Dei: sed (ut mundus semper nimis est in rebus externis) Iudæi præscripta à Deo simplicitate non contenti, continuè aspersioibus ludabant, atque (ut ambitiosa est superstitio) non dubium est, quin hoc etiam pompæ seruiret: quemadmodum hodie in Papatu videmus, quæcumq; ad Dei cultum pertinere dicuntur, ad meram ostentationem esse composita. Duplex ergo vitium erat, quod absq; Dei mandato in fictitia & superuacanea cæremonia temerè se occupabant: deinde quod Religionis prætextu ambitio in illo apparatu regnabat.]

Ritus abluendi. Mira in homine moroso prauitas: Ritus abluendi habebant, opus igitur aqua, non agitur in eare peccabant. At quid opus sex hydriis? quid tanta pompa? ut nimirum in multos vsus sufficeret, in magnis conuiuiis, ad instrumenta mensæ eluenda, ad cætera plurimam aquam infumebant. Cur flex? Quasi verò si binæ essent, aut ternæ, non eadem impudentia possent in numeros inquirere, & superstitioni deputare.

In lotionibus supersticiosos fuisse Phariseos constat, non tamen omnia supersticiosa, quæcumque vulgo adhibebant, iudicanda sunt.

Quod Caluinus imposturam putat eorum qui hydrias obtulerunt inæquales, & minores. Ipse quoque eos punire vellem. Non enim nebulonum, & vagabundorum, reliquias temere venditantium, improbitatem probamus. Alioqui æquales fuisse nemo docuit, imo aliquas duas, aliquas tres mettretas habuisse

probabile est. nec Caluini versionem probō, continentes singule mettretas binas vel ternas.

§. 3. Triclinia dicebant, quod tribus lectis accumberent, ita vocabant, etiam si essent conclauia, πεντάκλινα vel δεκάκλινα.

Architriclinus conuiuii quasi Oeconomus præerat, ut res sibi à Domino conuiuii traditas dispensaret. Nomen ex aula & magnatum œconomia ad pauperum conuiuiola translatum. Erant in aulis Principum quos vocabant אשכנז על בית אשכנז aschur chal bahh, qui super domum. Erant apud Latinos magistri, reget, modiperatores conuiuiorum, quos omnino diuitiosos fuisse constat. Gaza lib. de senect. συμποσιαρχος, appellat. Qui etiam οργουδης & πτωγοδης pragustator, & οργουδης erat, ciborum propositor.

§. 2. Bonum καλὸν οἶνον apponε, τὸ ἐλάσσον, minori, tenuiori, Syrus דבבזיר dabbazir, tenue seu paruum vocat.

Inebriatos putant hic vocari, qui largius, intra modum tamen sobrietatis biberunt. Sic Genes. cap. 40. no. 10. vers. vigesimo primo. שׁבַר שבח, accipitur, vix tamen sic משׁבׁוּחַ accipitur, sed de eo qui vini plus sumpsit, siue ratio sopiatur, siue paulum turbetur. Semper enim in vitio ponitur; Architriclinus de eo quod fieri consuevit in nuptiis, non quod rectè sit admonet.

VERSVS II.

Hoc fecit initium signorum Iesus in Cana Galilee & manifestauit gloriam suam, & crediderunt in eum discipuli eius.

QUESTIO I.

An hoc initium signorum?

§. 1. Primum inter omnia fuisse aliqui volunt: alii primum quod in Cana Galilee fecit. Hoc secundo modo Chryostomus, Euthymius interpretantur.

Cæteri primum esse arbitrantur inter omnia. Exploratissimum est, non esse primum omnium quod fecit. Nam quadraginta dies ieiunauit, nec esuruit, quod magnum fuit signum. Deinde puer duodenis sapientiam miraculosam ostendit; & capit. primo. Nathanaelem vidit sub ficu, quod signum tale fuit, ut ille crederet. An alia antecesserint, dubitari potest, hæc præcessisse constat.

§. 2. Probabile est de primo, quod in Cana fecit, Euangelistam loqui; propter eorum, qui ita sentiunt, auctoritatem. Obiciunt nonnulli; causam fuisse nullam, cur de primo miraculo in Cana factio mentionem faceret, præsertim cum de nullo alio loco hoc dicitur, fuisse primum Capernaum, vel alio loco factum. Responderi tamen potest: Causam fuisse spiritui cur hic diceret, alibi omittetur. Cana non procul Nazaretho fuit, ibi frequenter versatus est, notos & amicos habuit, nec tamen hactenus vlllo signo se Messiam ostendit: hoc ergo primum fuisse Euangelista docet.

§. 3. Probabilius est, Euangelistam non de quouis signo loqui, sed de illis quæ publicè ad manifestandam gloriam suam effecit, hoc enim signum in nuptiis & loco celebri, tanta vini copia post nuptias perdurante magnam famam conciliauit.

Tempus igitur annotare voluit, quo quasi priuatus esse